

Fylkesmannen i Oppland

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Statens vegvesen Region vest - Tunnel Filefjell

Tillatelsen er gitt i medhold av *lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16*. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknad av 26.8.2013 samt opplysninger fremkommet under behandling av søknaden. Vilkår for tillatelsen framgår på side 2 til og med side 7. Tillatelsen gjelder fra dags dato.

Virksomheten skal på forhånd avklare skriftlig med Fylkesmannen i Oppland om endring av forutsetninger som ble gitt i søknaden eller under saksbehandlingen, og som kan ha miljømessig betydning.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal virksomheten sende en redegjørelse for anleggets omfang slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Virksomhetsdata

Virksomhet	Statens vegvesen Region vest
Postadresse	Askedalen 4
Poststed	6863 Leikanger
Org. Nummer	974 744 414
NACE-kode og bransje	84.130 Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked

Anleggsdata

Anlegg	E16 Filefjell – Varpe bru – Smedalsosen, Filefjelltunnelen
Kommune	Vang
Anleggstype	Utslipp av avløpsvann fra anleggs- og driftsfase Filefjelltunnelen
Anleggsperiode	Sommer 2014 – Høst 2016

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Risikoklasse ¹
2014.259.T (driving)	0545.0013.01 – Sandbakkane	3
2014.260.T (vaskevann)	0545.0014.01 – Tyinkrysset driving	
	0545.0014.02 – Tyinkrysset vaskevann	

Tillatelsen er gitt: 15.5.2014	Endringsnummer: -	Sist endret: -
Vebjørn Knarrum Avdelingsdirektør		Tore Pedersen overingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendt uten underskrift.

¹ Jf. forurensningsforskriftens kapittel 39 om gebyr til statskassen for arbeid med tillatelser og kontroll etter forurensningsloven

1. Produksjon og utslipp

Tillatelsen gjelder utslipp av tunnelvann i anleggsfasen, avrenning fra sprengstein og utslipp av vaskevann fra driftsfasen. Ved vesentlige endringer skal virksomheten søke om endring av tillatelsen, selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte grensene.

2. Generelle vilkår

2.1. Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsen. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte miljøgifter oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

2.2. Plikt til å overholde grenseverdier

Virksomheten skal overholde grenseverdier. Variasjoner i utslippene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3. Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra virksomheten, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter virksomheten å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår uttrykkelig er satt grenser for.

2.4. Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System/rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert. (Jf. Internkontrollforskriften § 5 punkt 7²)

2.5. Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter virksomheten å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Virksomheten skal så snart som mulig informere Fylkesmannen i Oppland om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 6.4.

2.6. Internkontroll

Virksomheten plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette². Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Virksomheten plikter å holde internkontrollen oppdatert.

² Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 6.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

Virksomheten plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold.

Når en virksomhet som oppdragsgiver engasjerer oppdragstakere (entreprenører e.l.) til å utføre oppgaver på virksomhetens eget område eller anlegg, skal oppdragstakers internkontroll så vidt mulig legges til grunn for de aktiviteter som omfattes av oppdraget. Dette gjelder både der oppdraget utføres av oppdragstaker personlig, ved egne ansatte eller andre. Oppdragsgiver skal informere om fellesregler o.l. og påse at mulige mangler blir korrigert eller nødvendige tilpasninger foretatt i sin egen eller oppdragstakers internkontroll.

2.7. Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten føre tilsyn med anleggene til enhver tid, og dessuten uten hinder av taushetsplikt gi forurensningsmyndigheten de opplysninger som er nødvendig for at den kan utføre sine gjøremål, jf. forurensningsloven §§ 49 og 50.

2.8. Kompetanse/opplæring

Virksomheten har plikt til å påse at anlegget som omfattes av denne tillatelsen drives av kompetent personale.

3. Utslepp til vatn

3.1. Utslippsbegrensninger

Følgende utslippsbegrensninger gjelder for midlertidig utslipp av rensed avløpsvann fra **driving av tunnel**:

Utslippsparameter	Utslippsgrense	Enhet
pH	>6 og <9	-
Olje	5	mg/L
Suspendert stoff	100	mg/L

Virksomheten skal også måle tilleggsparametere beskrevet i pkt. 7.

Vaskevann fra **driftsfasen** skal dokumenteres, og rens tiltak må iverksettes hvis utslippet ikke overholder følgende utslippsparametere:

Utslippsparameter	Utslippsgrense	Enhet
pH	>6 og <9	-
Olje	20	mg/L
Suspendert stoff	100	mg/L
Suspendert stoff (15. juni – 15. september)	400	mg/L
Totalt fosfor	2	mg/L

I tillegg skal vaskevannet ha tilstrekkelig oppholdstid for nedbryting av såpestoffer hvis det benyttes såpe under tunnelvaskingen.

Utslippet fra drivingen og driftsfasen skal skje slik at god innblanding i vannmassene oppnås.

3.2. Overflatevann

Avrenning av overflatevann fra anleggs- og riggområdene skal håndteres slik at det ikke medfører skade eller ulempe for miljøet.

3.3. Mellomlagring av sprengstein

Mellomlagring av sprengstein skal foregå på en slik måte at det ikke medfører avrenning av betydning til vannforekomst, og minimum 50 meter fra vassdrag. Ved vasking av sprengstein skal dette foregå minimum 100 meter fra vassdrag.

3.4. Drifts- og tømmerutiner for renseanlegg

Det skal utarbeides drifts- og tømmerutiner for renseanleggene for olje og suspendert stoff (slam). Bassengene skal rutinemessig tømmes for sand, olje og slam slik at nødvendig oppholdstid til enhver tid overholdes.

Det skal etableres rutiner for visuell inspeksjon ved utslippsstedene, der observasjon av oljefilm, blakking av vann eller annen forurensning skal registreres. Ved vesentlig forurensning skal dette rapporteres, jf. pkt. 6.4.

3.5. Sanitæravløpsvann

Sanitæravløp omfattes ikke av denne tillatelsen.

4. Grunnforurensning og forurensede sedimenter

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke finner sted utslipp til grunnen som kan medføre nevneverdige skader eller ulemper for miljøet.

Virksomheten plikter å holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på anleggsområdene, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak.

Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal forurensningsmyndigheten varsles om dette.

Graving eller andre tiltak som kan påvirke forurenset grunn, trenger tillatelse etter forurensningsloven, evt. godkjenning fra kommunen³ og Fylkesmannen i Oppland.

5. Avfall

5.1. Generelle krav

Virksomheten plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁴.

5.2. Håndtering av farlig avfall

Virksomheten skal håndtere farlig avfall i samsvar med avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall.

Farlig avfall som blir lagret i påvente av levering/henting skal virksomheten sikre slik at lageret ikke fører til avrenning til grunn, overflatevann eller avløpsnett. Lageret skal også sikres mot avdampning av forurensede stoffer til luft. Lagret farlig avfall skal være merket slik

³ Jf. Forurensningsforskriftens kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

⁴ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 01.06.2004, nr. 930.

at det fremgår hva som er lagret, og skal ikke blandes sammen med annet avfall. Farlig avfall som ikke er lagret på tank, skal som et minimum lagres under tak og på tett, fast dekke med fall mot tette oppsamlingsenheter. Lageret skal være sikret mot adgang for uvedkommende.

Farlig avfall skal deklarereres og leveres til godkjent mottak minst en gang i året.

5.3. Slam

Slam fra sandfang og øvrige renseinstallasjoner skal analyseres og leveres til godkjent mottak. Hvis analysene viser at slammet ikke overskrider normverdiene i kapittel 2 i forurensningsforskriften, kan slammet benyttes i f.eks. jord til arrondering av sideareal.

Gjentatte analyser, minimum 3 påfølgende, under normverdiene gjør at slammet kan antas rent. Det skal likevel tas ut stikkprøver, eller hvis driftsforhold tilsier at det er nødvendig. Driftsforhold kan være hendelser i forbindelse selve drivingen, eller hvis berggrunnen endres.

5.4. Bunnrensk

Bunnrensk fra tunnelen skal kartlegges og analyseres for relevante parametere før sluttdisponering. Prøvetaking av massene skal være av et omfang som anses som representativt og tilstrekkelig for å kunne avdekke forurensninger.

Hvis analysene viser lavere verdier enn normverdiene i kapittel 2 i forurensningsforskriften, kan massene benyttes fritt. Hvis normverdiene overskrides, skal massene leveres godkjent mottak.

6. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

6.1. Miljørisikoanalyse

Virksomheten skal gjennomføre en miljørisikoanalyse og vurdere resultatene opp mot akseptabel miljørisiko. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på anleggsområdet eller utenfor. Ved endrede forutsetninger skal miljørisikoanalysen oppdateres.

Virksomheten skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

6.2. Forebyggende tiltak

På basis av miljørisikoanalysen skal virksomheten iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Virksomheten skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

6.3. Etablering av beredskap

Virksomheten skal, på bakgrunn av miljørisikoanalysen og de iverksatte risikoreduserende tiltakene, om nødvendig, etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer.

6.4. Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift⁵. Virksomheten skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i Oppland.

7. Resipientovervåking i drivefasen

Virksomheten skal gjennomføre overvåking i resipient, oppstrøms og nedstrøms utslippspunktet til Bjørdøla. Resipientovervåkingen skal fremgå i et overvåkingsprogram, og inngå i virksomhetens dokumenterte internkontroll.

Frekvensen på resipientovervåkingen skal tilpasses aktiviteten i anlegget. I perioder med liten vannføring er det viktig med hyppigere prøvetaking.

Resipientovervåkingen skal som et minimum bestå av måling av temperatur, pH, suspendert stoff, ammonium, total nitrogen, total fosfor og olje.

Fylkesmannen i Oppland kan, hvis utslippets karakter tilsier det, pålegge virksomheten økologiske undersøkelser i resipienten for å undersøke effekten av utslippet.

7.1. Rapportering

Resultatene fra overvåking i resipient skal legges inn i databasen Vannmiljø. Hvis det ikke er registrert vannlokaliteter i vannmiljø der resipientovervåkingen foregår, kan Fylkesmannen kontaktes for å få opprettet nye vannlokaliteter.

8. Utslippskontroll og rapportering til Fylkesmannen

Virksomheten skal gjennomføre utslippsmålinger. Målinger omfatter prøvetaking, analyse og/eller beregninger. Virksomheten skal etablere måleprogram som inngår i virksomhetens dokumenterte internkontroll.

Målinger/beregninger skal utføres slik at de er representative for virksomhetens faktiske utslipp, og skal som minimum omfatte komponenter som er beskrevet i denne tillatelsen. Målingene skal dokumentere at gjeldene krav i utslippstillatelsen og relevante forskrifter blir etterlevd.

Det skal tas prøver av rensed avløpsvann. Prøvene skal være representative for avløpsvannet og tas ved hjelp av et automatisk, mengdeproporsjonalt prøvetakingssystem. I tillegg til målinger av temperatur, pH, olje og suspendert stoff skal det analyseres på ammonium, totalt nitrogen og turbiditet.

For analyse av olje, suspendert stoff, ammonium og totalt nitrogen skal det tas 1 ukeblandprøve per måned. Måling av temperatur, pH og turbiditet skal gjennomføres kontinuerlig. Det skal også tas prøver som analyseres for følgende metaller: aluminium, arsen, bly, kadmium, kvikksølv, kobber, sink, krom, nikkel og polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH).

Virksomheten skal bruke akkrediterte laboratorier/tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne. Tjenesteyter skal være akkreditert for den aktuelle tjenesten.

Det skal føres driftsjournal for anlegget. Virksomheten skal som minimum journalføre analyseresultater, mengde og dato for tømning og innlevering av olje/slam/sand. Driftsjournalen skal kunne fremvises ved eventuell kontroll.

⁵ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 9.7.1992, nr. 1269

8.1. Rapportering til Fylkesmannen

Ved tiltakets ferdigstillelse skal det oversendes en oversikt over utslippene for hele driveperioden. Oversikten skal inneholde analyseresultater i maskinlesbar form (f.eks. Excel) for alle parametere beskrevet i tillatelsen.

Fylkesmannen ønsker å benytte tallmaterialet for å justere eventuelle fremtidige utslippstillatelser og for å øke kunnskapsnivået rundt utslipp av prosessvann fra tunneldriving.

... ..

Fylkesmannen i Oppland

Vedlegg 1: Liste over prioriterte miljøgifter, jfr. punkt 2.1

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning

1.1. Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

1.2. Organiske forbindelser:

	Vanlige forkortelser
Bromerte flammehemmere:	
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4' isopropyliden difenol)	TBBPA
Klorholdige organiske forbindelser	
1,2-Dikloretan	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Tensidene:	
Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloretan	PER
Triklorretan	TRI
Trikloran (2,4,4'-Trichloro-2'-hydroxydiphenyl ether)	
Nitromuskforbindelser:	
Muskxylen	
Alkylfenoler og alkylfenoletoksylder:	
Nonylfenol og nonylfenoletoksylder	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksylder	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	
2,4,6tri-tert-butylfenol	
Polyfluorerte organiske forbindelser (PFCs)	
Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre	(PFOA)

	Vanlige forkortelser
Tinnorganiske forbindelser:	
Tributyltinn	TBT
Trifenyltinn	TFT, TPT
Polysykliske aromatiske hydrokarboner	PAH
Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Bisfenol A	BPA
Dekametylsyklopentasiloksan	D5